

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=64101>.

7. Применение страхования в системе управления рисками на предприятиях оптовой торговли [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finbuh.ru/text/106449-1.html>.

8. Страхування в Україні на Forinsurer.com. Рейтинг страхових компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/>

9. ТАС – Інформ. – № 56 (2) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tas-insurance.com.ua/m/presscentre/ua56.pdf>.

References

1. Mazaraki A. A. та in. *Ekonomika torhovelnoho pidpriemstva: Pidruchnyk dlia vuziv / Pid red. N. M. Ushakovoi. – K.: Khreshchatyk, 1999. – 800 s.*

2. Mykhailovska I. M. *Kompleksne strakhuvannia torhovelnykh pidpriemstv yak efektyvnyi metod zakhystu vid naslidkiv ryzykovykh podii / I. M. Mykhailovska, A. A. Khmaruk // Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. – 2009. – № 2. – Т. 1. – S. 50 – 52.*

3. Losheniuk I. *Pryntsypy zabezpechennia konkurentospromozhnosti torhovelnykh pidpriemstv// Marketynh v Ukraini, 2005. – 317 s.*

4. *Prohramma rozvytytia maloho predprynymatelstva v Sankt-Peterburhe [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <<http://www.spb-mb.ru/index.php?page=247>>.*

5. *Strakhuvannia torhovelnykh pidpriemstv [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2012_34/Egorkina.pdf.*

6. *Upravlinnia ryzykamy torhovelnoho pidpriemstva yak nevidiemna skladova yoho uspihku [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=64101>.*

7. *Prymenenye strakhovaniya v systeme upravleniya ryskamy na predpriyatiyakh optovoi torhovli [Elektronny resurs]. – Rezhym dostupa: <<http://www.finbuh.ru/text/106449-1.html>>.*

8. *Strakhuvannia v Ukraini na Forinsurer.com. Reitynh strakhovykh kompanii [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://forinsurer.com/>*

9. *TAS – Inform № 56 (2) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.tas-insurance.com.ua/m/presscentre/ua56.pdf>.*

Рецензія/Peer review : 11.7.2013 р.

Надрукована/Printed :29.8.2013 р.

Рецензент:

УДК 339.56

С.І. КОНЄВ

Хмельницький національний університет

ОЦІНКА ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ЗАГАЛЬНОМУ ОБСЯЗІ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

У статті розглянуті основні аспекти експортно-імпортних операцій підприємств легкої промисловості, проаналізовано індекси промислової продукції підприємств легкої промисловості та визначено частку їх експортно-імпортних операцій у загальному обсязі промисловості.

Ключові слова: експортно-імпортна діяльність, підприємства легкої промисловості, індекси промислової продукції, внутрішній ринок, зовнішній ринок.

S.I. KONEV

Khmelnytsky National University

VALUATION OF EXPORT AND IMPORT OPERATIONS OF LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES IN GENERAL VOLUME OF INDUSTRIAL PRODUCTION

The article is about export and import operation of light industry enterprises in the view of valuation of share in general volume of industrial production. It was described the significant role of export and import operations of light industry enterprises research in their further development. There were analyzed indexes of light industry production and emphasized main changes that were made in this branch of industry. Also it was analyzed indicators of export and import operations of light industry production and calculated their share in general volume of industrial production. Also there were underlined main tendencies that were made to the export and import operations of light industry enterprises caused different factors and connected with indicators changes. As a result, there were introduced some factors which define the tendency of development of export and import operations of light industry enterprises.

Key words: export and import activities, light industry enterprises, industrial production indexes, internal market, external market.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток промисловості будь-якої країни цілком залежить від підтримуючих її галузей. Основним та перспективним шляхом, який на сьогодні, сприяє підвищення прибутковості вітчизняних підприємств, є налагодження торговельних відносин з закордонними партнерами. Не виключенням і є вітчизняні підприємства легкої промисловості, які в основному функціонують та отримують свій прибуток від здійснення експортно-імпортних операцій. Тому, на сучасному етапі розвитку досить актуально досліджувати всі умови, в яких розвивається галузь та приналежні до неї підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемні питання, які пов'язані з вивченням діяльності легкої промисловості та їх експортно-імпорتنих операцій, досліджували у своїх роботах такі вчені, науковці та дослідники, як Максименко І.О., Бокій В.І., Носова Н.І., Нижник В.М., Войнаренко М.П., Тарасенко І.О., Захожай В.Б., Уланчука В.С., Чаленко Н.В., Бражко О.В., Кредісов А.І., Торгова Л.В., Хитра О.В., Мурована Л.В., Стовпа Т.А., Адвокатова Н.О. та ін.

Метою статті є здійснення оцінки експортно-імпорتنих операцій підприємств легкої промисловості та визначення частки реалізованої ними продукції у загальному обсязі промисловості з урахуванням частки, яка припадає на експорт та імпорт.

Результати дослідження. Досить важливим та актуальним питанням сьогодення є зростання розвитку експортно-імпорتنих операцій вітчизняних підприємств легкої промисловості з урахуванням усіх можливостей, які відкрилися для України зі вступом до СОТ та розширенням іноземного ринку. Тому, на сьогодні, постає ряд завдань, які пов'язані з ефективною діяльністю всіх промислових сфер держави.

Вступ України до СОТ, з однієї сторони, сприяв збільшенню торговельних потоків між вітчизняними підприємствами легкої промисловості та країнами ЄС, з іншої, посилив необхідність акцентувати увагу на відповідності вироблених товарів вітчизняними підприємствами легкої промисловості вимогам міжнародного рівня [1, с.77].

Легка промисловість як одна з важливих сфер промисловості держави являється важливою та потужною ланкою економіки, яка є досить багато профільною та здатною забезпечувати широкий спектр споживчих товарів населення, сприяти працевлаштуванню та добробуту населення не тільки на вітчизняному ринку, а і за кордоном, адже продукція легкої промисловості за своїм рівнем важливості споживання уступає лише продовольчим товарам, при цьому випереджаючи ринки електротехніки, автомобілів та ін. Крім того, легка промисловість обслуговує й інші суміжні галузі, тому розширення та поживлення діяльності підприємств легкої промисловості набуває важливого характеру, розширення асортименту та ринку збуту. Виходячи з розширення регіонального та міжнародного співробітництва з різними країнами світу, в тому числі і з країнами Європи, іноземні партнери розглядають розвиток експортно-імпорتنих операцій легкої промисловості, як один з важливих пріоритетних напрямків, які необхідно стимулювати не тільки на рівні однієї країни, а і на рівні багатьох країн. Це свідчить про те, що вітчизняні партнери інших країн зацікавлені у співпраці з іноземними товаровиробниками та прагнуть розширювати зовнішньоекономічні зв'язки за допомогою торговельних відносин постачання виробленої продукції вітчизняних підприємств на іноземний ринок [2, с.165].

Досліджуючи експортно-імпорتنі операції вітчизняних підприємств легкої промисловості, необхідно звернути увагу на динаміку індексів промислової продукції підприємств легкої промисловості протягом періоду останніх п'ять років, при цьому порівнявши значення індексів до початку світової економічної кризи, під час її розгортання та в післякризовий період (табл. 1).

Таблиця 1

Індекси промислової продукції підприємств легкої промисловості (2008–2012 рр.), %

Роки	Легка промисловість	Текстильне виробництво, виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	Виробництво з шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	Виробництво взуття	Промисловість (в загальному)
2008	89,4	88,2	98,5	99,3	94,8
2009	74,2	72,0	84,1	90,2	78,1
2010	108,9	109,5	106,6	119,6	111,2
2011	107,7	108,6	104,0	102,5	107,6
2012	94,5	97,1	83,6	87,8	98,2
Зміна за період (у %)	5,1	8,9	-12,2	-11,5	3,4

*систематизовано та розраховано автором на основі: [4]

Згідно з табл. 1, можна зазначити наступне:

- загальний відсоток виробленої продукції легкої промисловості за період 2008–2012 рр. є нестабільним, що пов'язано з виникненням світової економічної кризи, яка вплинула на обсяги різних галузей промисловості різних країн світу;
- позитивною тенденцією спостерігається те, що протягом даного періоду обсяги виробництва легкої промисловості, хоча не великими темпами зростали, але поступово зростали, хоча в 2012 р. даний показник зменшився на 13,2%, а відхилення 2012 р. в порівнянні з 2008 р. становить 5,1%.
- аналогічну тенденцію можна простежити і з загальним показником промисловості, який зріс протягом звітної періоду на 3,4% і стабільно зростав з 2008 р. по 2011 р. на 12,8%, поки в 2012 р. у загальному обсязі не зменшився на 9,4%.
- у розрізі підгалузей, слід відмітити, що зростання протягом звітної періоду відбулось тільки

показників текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів з хутра, що становить збільшення на 8,9%.

- в загальному, індекси виробництва промислової продукції підприємств легкої промисловості свідчать, що саме 2012 рік став переломним та значним щодо обсягів збільшення обсягів виробництва, в якому всі показники після стабільного росту були значно зменшені.

Виходячи з цього, було б доцільно визначити питому вагу експортно-імпортних операцій реалізованої продукції підприємств легкої промисловості у загальному обсязі промислового виробництва (табл. 2).

Таблиця 2

**Експортно-імпортні операції реалізованої продукції підприємств легкої промисловості
у загальному обсязі промислового виробництва (2008–2012 рр.)**

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	Темп зростання (2012/2008 рр.), %
Легка промисловість, млн дол.:	8201,5	7511,9	8529,7	9972,5	8656,1	105,54
в т.ч. експорт	1344,1	891,1	909,8	1032,3	896,0	66,7
в т.ч. імпорт	2331,7	1541,1	2161,8	2189,7	1900,7	81,51
Текстильне виробництво, виробництво одягу, хутра та виробів з хутра, млн дол.	5655,7	5297,3	6039,1	7223	6269,6	110,85
в т.ч. експорт	984,6	713	736	863,8	749,8	76,15
в т.ч. імпорт	2099,2	1416,9	1984,4	1989,9	1727,2	82,28
Виробництво з шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, млн дол.	2545,8	2214,6	2490,6	2749,5	2386,6	93,74
в т.ч. експорт	359,5	178,1	173,8	168,5	146,3	40,68
в т.ч. імпорт	232,5	124,2	177,4	199,8	173,4	74,59
Промисловість, млн дол.	917035,5	806550,6	1065108,2	1329256	1153794,2	125,82
Частка реалізованої продукції легкої промисловості у загальному обсязі, %	0,89	0,93	0,8	0,75	0,75	-
в т.ч. експортні операції, %	0,146	0,11	0,08	0,08	0,078	-
в т.ч. імпортні операції, %	0,25	0,19	0,2	0,16	0,165	-

*Складено та розраховано автором на основі: [3, с.38–39, 47–49; 4]

Згідно з даними табл. 2, слід зазначити наступне:

- в цілому темпи зростання продукції легкої промисловості протягом звітного періоду 2008–2012 рр. зросли на 5,54%, хоча у 2011 році даний показник становив 17,76%; в загальному протягом періоду 2008–2012 рр. значного зростання не відбулося, найвищий показник було зафіксовано у 2009 р., який був першим роком початку світової економічної кризи і становив 7511,9 млн дол., найвищий показник зафіксовано у 2011 році – 9972,5 млн дол.;

- експортні операції вітчизняних підприємств легкої промисловості протягом звітного періоду стабільними не були і зростали нерівномірно, найбільший показник зафіксовано у 2008 р. – 1344,1 млн дол., найменший в 2009 р. – 891,1 млн дол.; в загальному, за період 2008–2012 рр. темп зростання експортних операцій становить 66,7% і має спадний характер;

- аналогічна тенденція спостерігається і серед імпорту вітчизняних підприємств легкої промисловості: найбільший показник зафіксовано у 2008 р. – 2331,7 млн дол., найменший у 2009 р. – 1541,1 млн дол., темп зростання становить 81,51%, що також має спадний характер;

- якщо порівняти експортні та імпортні операції, слід зазначити, що протягом 2008–2012 рр. можна спостерігати значне випередження імпортних операцій вітчизняних підприємств легкої промисловості над експортними на 14,81%;

- загальна частка реалізованої продукції підприємствами легкої промисловості у загальному

обсязі протягом 2008–2012 рр. має дещо незначне значення і становить 0,75%; що стосується експортних операцій, даний показник становить 0,078%, імпорتنих операцій – 0,165%, а значить, в середньому частка імпорتنих операцій протягом звітного періоду переважає над експортними в 2 рази.

На думку автора, спадну тенденцію обсягів виробництва продукції вітчизняних підприємств легкої промисловості та переважання імпорту на експортом можна пояснити, на основі декількох чинників, які показують сучасний стан розвитку виробництва не тільки для внутрішнього виробництва, а і для зовнішнього:

- скорочення внутрішнього споживання та підвищення ролі імпортової продукції на внутрішньому ринку, що підтверджує низьку конкурентоспроможність продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках;
- низька купівельна спроможність внутрішнього ринку щодо вітчизняної продукції легкої промисловості;
- підвищення витрат на виробництво продукції;
- зростання вимог зовнішнього ринку та вимог міжнародних стандартів, що значно ускладнює виробництво продукції зорієнтованої на експорт;
- перехід вітчизняних підприємств легкої промисловості на давальницьку схему виробництва, що зумовлено відсутністю якісних матеріалів та сировини, які необхідно застосовувати для виробництва продукції для поставки за кордон.

Висновок. Таким чином, виходячи з проведених досліджень та зробленого аналізу показників вітчизняних підприємств легкої промисловості, які співпрацюють з іноземними товаровиробниками та спрямовують свою продукцію на експорт, слід виокремити те, що продукція легкої промисловості становить незначну частку в загальному обсязі всієї промисловості, а експортно-імпортні операції носять спадний характер та характеризуються від'ємним сальдо зовнішньої торгівлі, середній показник якого протягом 2008–2012 рр. становить -5051,62 млн дол. (-49,89%). Для того, щоб покращити експортно-імпортні операції та скоротити від'ємне сальдо торговельного балансу, необхідно на державному рівні стимулювати створення вітчизняних ринків сировини та матеріалів, які можна було б використовувати для виробництва продукції легкої промисловості, покращити її якість та разом з тим підвищити купівельну спроможність внутрішнього ринку, що дозволить менше купувати імпортовану продукцію та поступово повністю орієнтуватись на виробництво товаровиробників внутрішнього ринку. В іншому випадку, вітчизняні підприємства галузі могли б створити певний концерн легкої промисловості для об'єднання зусиль у вирішенні проблем створення внутрішнього ринку потрібних для виробництва сировини та матеріалів.

Література

1. Максименко І. О. Легка промисловість України: сучасний стан та перспективи розвитку / І. О. Максименко, В. І. Бокій // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 3(Т. 2). – С. 77–80.
2. Носова Н. І. Стратегічні напрямки підтримки легкої промисловості України в умовах лібералізації міжнародної торгівлі / Н. І. Носова, І. М. Сараєва // Економічні інновації. – 2012. – № 47. – С. 165–177.
3. Зовнішня торгівля України за 2011 р. – К. : Державна служба статистики України, 2012. – 102 с.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.org>

References

1. Maksymenko I. O., Bokij V. I. Legka promyslovist Ukrainy: suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku / I. O. maksymenko, V. I. Bokij // Visnyk Hmalnytskogo natsionalnogo universytetu. – 2009. - №3(Т.2). – S.77-80
2. Nosova N. I., Saraeva I. M. strategichni napriamky pidtrymky legkoji promyslovosti Ukrainy v Umovah liberalizaciji mignarodnoji torgivli / N. I. Nosova, I. M. Saraeva // Ekonomichni innocaciji. – 2012. - №47. – S.165-177
3. Zovnishnia torgivlia Ukrainy za 2011 r. – K.: dergavna slugba statystyky Ukrainy. – 2012. – 102 s.
4. Ofitsijnyj sajт Dergavnogo komitetu statystyky Ukrainy. [Elektronnyj resurs] / Regym dostupu : <http://ukrstat.org>

Рецензія/Peer review : 6.7.2013 р. Надрукована/Printed :3.9.2013 р.
Рецензент: